

УДК 32.019.5:94(477)

Сигида Г. А.¹, Архарова Д. А.²

¹ старш. викл НУ «Запорізька політехніка»

² студ. гр. ФЕУ-211 НУ «Запорізька політехніка»

УКРАЇНСЬКІ ШІСТДЕСЯТНИКИ В КУЛЬТУРІ Й ПОЛІТИЦІ

Шістдесятники – це назва покоління радянської та української національної інтелігенції з яскраво вираженою громадянською позицією, що ввійшло в культуру та політику СРСР у другій половині 1950-х – період тимчасового послаблення комуністично-більшовицького тоталітаризму та хрущовської «відлиги» і найповніше творчо виявило себе на початку та в середині 1960-х років. Шістдесятники являли собою внутрішню моральну опозицію радянському тоталітарному режимові, серед них були політичні в'язні та «в'язні совісті», дисиденти.

Шістдесятники сповідували свободу творчого самовираження, культурний плюралізм, пріоритет загальнолюдських цінностей над класовими. Вони розвинули активну культурницьку діяльність, яка виходила за межі офіціозу: влаштовували неформальні літературні читання та художні виставки, вечори пам'яті репресованих митців, ставили замовчувані театральні п'єси. З появою шістдесятників гостро постала проблема «батьків і дітей» у літературі. Молода генерація закидала «літературним батькам» відповідальність за сталінські злочини, пристосуванство до деспотичного режиму, творчу імпотенцію. Українські митці-шістдесятники своїми творами та активною громадською діяльністю намагалися відроджувати національну

свідомість, боролися за збереження української мови та культури. У своїх творах намагалися висвітлювати реальні проблеми життя, болючі питання, замовчувані в часи сталінізму, які хвилювали тогочасне українське суспільство. На початку 1960 р. діяли клуби творчої молоді – київський «Сучасник» і львівський «Пролісок», які стали центрами громадської діяльності шістдесятників. У клубах відбувалися літературні зустрічі, вечори пам'яті, театральні постановки, де молоді митці формували власний світогляд та світобачення своїх слухачів і читачів. З середини 1960-х шістдесятники розпочали формування політичної опозиції комуністичному режиму й незабаром стали активними учасниками дисидентського руху в Україні, зокрема як члени Української гельсінської групи. Після закриття КТМ у 1964 р. його учасники продовжували створювати й поширювати заборонені державою суспільно-політичні, художні, філософські твори. Це явище отримало назву «самвидав». Найпопулярнішим способом відтворення було фотокопіювання та розмноження на друкарських машинках, шаппрографах, проте іноді вдавалися навіть до реписування під копірку. Існувало кілька способів передачі текстів самвидаву за кордон. Осип Зінкевич, голова видавництва "Смолоскип", розповідає про передачу самвидаву через "своїх" людей, яких удавалося включити до групи комуністів із Канади, відряджених на курси української мови до Києва.

Одним із представників шістдесятників був, наприклад, політичний діяч В'ячеслав Чорновіл. Він був ініціатором проголошення Декларації про державний суверенітет України 16 липня 1990 року та Акту проголошення Незалежності України 24 серпня 1991 року. Кандидат у Президенти України на виборах 1991 р. З 1992 р. і до смерті – голова Народного Руху України. З жовтня 1991 Гетьман українського козацтва, а 1995 року – член української делегації в Парламентській Асамблеї Ради Європи. Також багато шістдесятників було серед поетів, які у своїх творах розкривали негативні риси тогочасної політики, через що зазнали переслідувань та репресій. Показовими в цьому сенсі є творчість і доля Василя Стуса. Його життя та боротьбу за незалежність України висвітлено в кінострічці «Заборонений» режисера Романа Бровка.

Таким чином, шістдесятники були тими людьми, які навіть під загрозою власному життю, не переставали боротися за свободу проти існуючого політичного режиму.